รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัลยา วานิชย์บัญชา. **การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

จิราภรณ์ โตเจริญชัย และภาวนา ภูสุวรรณ. **เทคโนโลยีทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พีเอลิฟวิ่ง, 2539.

ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล และคณะ. **การควบคุมฝุ่นแร่ในสถานประกอบการ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 2532.

นิภา ศรีไพโรจน์. **สถิตินอนพาราเมตริก**. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,2528.

บัญญัติ ปริชญานนท์. การอภิปรายเรื่องปัญหาโรคจากเหมืองเขาศูนย์ ซิลิโคซิส. **เวชปฏิบัติบันทึก** เล่มที่ 1 ตอนที่ 5(2520): 388-418.

บุญเทียม คงศักดิ์ตระกูล และยุวดี วงษ์กระจ่าง. **ระบบทางเดินหายใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ: ภาควิชาสรีรวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.

ปวีณา มีประดิษฐ์. **ผลของการออกกำลังกายที่มีต่อสมรรถภาพการทำงานของปอด**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศาสตร์อุตสาหกรรมและความปลอดภัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

พูนเกษม เจริญพันธุ์ และสุมาลี เกียรติบุญศรี. **การดูแลรักษาโรคระบบหายใจในผู้ใหญ่**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรสมัย, 2535.

แรงงาน,กรม. **รวมกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน(ประเทศไทย) กระทรวงมหาดไทย, 2536.

เลียงชัย ลิ้มล้อมวงศ์. **ปอดและการหายใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เรือนแก้ว, 2538.

สาธารณสุข,กระทรวง. **รายงานการสอบสวนโรคซิลิโคซิสในโรงงานแห่งหนึ่ง จังหวัดสมุทรปราการ**. กรุงเทพมหานคร: กองระบาดวิทยา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ, 2538.

สาธารณสุข,กระทรวง. **โรคพิษแอสเบสตอสและโรคปอดอักเสบจากฝุ่นในอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อมกับการป้องกัน**. กรุงเทพมหานคร: สมาคมแพทย์อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, 2535.

สว่าง แสงหิรัญวัฒนา. **โรคปอดจากการทำงาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โฮลิสติกพับลิชชิ่ง, 2537.

สว่าง แสงหิรัญวัฒนา และคนอื่นๆ. สถานะของคนงานซิลิโคซิสไทยในปัจจุบัน. **รามาธิบดีเวชสาร** ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน 2537) : 133-135.

สุภรี สุวรรณจูฑะ, บรรณาธิการ. **การดูแลและบำบัดโรคทางระบบหายใจ**. กรุงเทพ: สำนักพิมพ์สินประสิทธิ์, 2525.

อนามัย,กรม. **การตรวจหาปริมาณซิลิกาอิสระ**. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิเคราะห์และพัฒนากองอาชีวอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2536. (อัดสำเนา)

อนามัย, กรม. **ปัญหาทางอาชีวอนามัยในประเทศไทย พ.ศ. 2531**. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2531.

อนามัย, กรม. **ปัญหาทางอาชีวอนามัยในประเทศไทย พ.ศ. 2532**. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2532.

อนามัย, กรม. **ปัญหาทางอาชีวอนามัยในประเทศไทย พ.ศ. 2534 เล่ม 2**. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข, 2534.

อนามัย, กรม. **ผลการเฝ้าคุมโรคซิลิโคซิสในโรงงานกลุ่มเสี่ยง**. กรุงเทพมหานคร: กองอาชีวอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2536. (อัดสำเนา)

อรรถ นานา. **เอกสารประกอบการสอนการทดสอบสมรรถภาพปอด**. คณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาลมหาวิทยาลัยมหิดล, 2537. (อัดสำเนา)

ภาษาอังกฤษ

Aekplakorn,W., Partinawin,L. and Panngong,A. Silicosis in brick manufacturing factory. **Rama Med J** 18(1995): 247-252.

ASTM. Standard practice for health requirements relating to occupationalexposure to quartz dust, E 1132, 1993: 627-639.

Aungkasuvapala,N., Juengprasert,W. and Obhasi,N. Silicosis and pulmonary tuberculosis in stone-grinding factories in saraburi,Thailand. **J Med Assoc Thai** 78(1995): 662-669.

Catherine,H. and Skinner,W. **Asbestos and other fibrous meterials**. Newyork: Oxford University,1988:108-114.

Gellert,A.R., Winter,RJD.,Langford,J.A. and Rudd,R.M. Bronchoalveolar lavage and clearance of Tc-99m DTPA in asbestosis. **Thorax** 39(1984): 709.

Iler,R.K. **The chemistry of silica**. New York: Wiley-Interscience Publication,1979: 769-782.

Jones,J.G., Minty,B.D. and Royton,D. The Physiology of leaky lungs. **Br.J.Anaesth.** 54(1982) :705-721.

Mason,G.R., Uszler,J.M., Effros,R.M. and Reid,E. Rapidly Reversible Alterations of Pulmonary Epithelial Permeability Induced by Smoking. **Chest** 83 (1983): 6-11.

National Institute of Occupational Safety. **Manual of analytical methods**. Vol.1.Cincinnati, OH: 1984: 15-28.

National Institute of Occupational Safety. **Method 7601 for Silica**, Crystalline Visible Absorption Spectrophotometry. 4 th ed. Cincinnati,OH:1994.

Patty,F.A.,ed. **Industrial Hygiene and toxicology**. Vol.1. 2 nd.rev.ed. New york: Interscience publishers,1958: 367-397.

Plog,B.A. ,ed. **Fundamentals of industrial hygiene**. 4 th ed. Illinois: National Safety Council, 1995: 123-130.

Saenghirunvattana,S., Charoenpan,P. and Vongvivat,K. A Computer program for calculation and interprelation of pulmunary function tests in thais. **Rama Med J** 13(1990): 132-135.

Saenghirunvattana,S., Charoenpan,P. and Vongvivat,K. Accelerated lung function loss in silicotic patients. **Rama Med J** 17(1994): 126-129.

Saenghirunvattana,S., Charoenpan,P. and Vongvivat,K. Accelerated lung function loss in silicotic patients. **Chest** 6(1995): A711.

Sundram,F.X. and Lee,S.T. Radionuclide lung scanning in the management of respiratory burn. **Annal of the Academy of Medicine** 21(1992): 630-634.

Susskind,H. and Rom,W.,N. Lung inflammation in coal miners assessed by uptake of 67 Ga-citrate and clearance of inhaled 99mTc- labeled diethylenetriamine pentaacetate. **American Review of RespiratoryDisease** 146(1992): 47-52.

Wall,H.,V.D., Murray,I.,P.C, Jones,P.D.,Mackey,D.,W.J., Walker,B.M. and Monaghan,P. Optimising technetium 99M diethylene triamine penta-acetate lung clearance in patients with the acquired immunodeficency syndrome.**European Journal of Nuclear Medicine** 18(1991): 235-240.

Wells,A.U., Hansell,D.M., Harrison,N.K., Lawrence,R., Black,C.M. and Bois,R.M.,du. Clearance of inhaled Tc-99m DTPA predicts the clinical course of fibrosing alveolitis.**Eur Respir J**. 6(1993): 797-802.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

1.เลขที่ ☐☐☐

แบบสอบถาม 1-3

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....

นามสกุล.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

.....โทรศัพท์.....

ชื่อโรงงาน.....ทำงานแผนก.....

หน้าที่ที่ทำอยู่.....

สำหรับเจ้าหน้าที่กรอก

2. เพศ 2.1 ( )ชาย 2.2 ( )หญิง ☐ 4

3. อายุ.....ปี ☐☐ 5-6

4. น้ำหนัก.....กิโลกรัม ☐☐ 7-8

5. ส่วนสูง.....เซนติเมตร ☐☐☐ 9-11

6. บริเวณบ้านพัก

6.1 ( ) อยู่ในบริเวณโรงงาน 6.2 ( ) อยู่นอกโรงงาน ☐ 12

7. ท่านออกกำลังกายบ้างหรือไม่

7.1 ( ) ไม่ ☐ 13

7.2 ( ) ออกกำลังกาย สม่ำเสมอทุกวัน

7.3 ( ) ออกกำลังกาย อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

7.4 ( ) ออกกำลังกาย นานๆครั้ง

8. มีคนในครอบครัวของท่านเป็นโรคภูมิแพ้หรือไม่ ☐ 14

8.1 ( ) มี 8.2 ( ) ไม่มี

ส่วนที่ 2 ประวัติการสูบบุหรี่

9. ปัจจุบันท่านสูบบุหรี่หรือไม่

9.1 ( ) สูบ 9.2 ( ) ไม่สูบ (ข้ามไปทำข้อ 13 .) ☐ 15

10. นิสัยการสูบบุหรี่ของท่านเป็นอย่างไร

10.1 ( ) สูบทุกวัน ประมาณ.....มวนต่อวัน ☐ 16

10.2 ( ) สูบเฉพาะเวลาดื่มสุราหรือเข้าสังคม

10.3 ( ) อื่นๆ อธิบาย.....

	สำหรับเจ้าหน้าที่กรอก
11. ในขณะที่สูบบุหรี่ ท่านอัดควันหรือไม่	
11.1 ( ) ใช่ทุกครั้งที่สูบบุหรี่	
11.2 ( ) เป็นบางครั้งเท่านั้น	☐ 17
11.3 ( ) ไม่ใช่	
12. ระยะเวลาตั้งแต่ท่านเริ่มสูบบุหรี่จนถึงปัจจุบันนานเท่าไร	☐☐ 18-19
ระยะเวลา.....ปี	
13. ถ้าปัจจุบันท่านไม่ได้สูบบุหรี่ แต่ก่อนท่านเคยสูบบุหรี่หรือไม่	☐ 20
13.1 ( )เคยสูบ เคยสูบวันละ.....มวน	☐☐ 21-22
สูบเป็นเวลานาน.....ปี	☐☐ 23-24
เลิกสูบตั้งแต่เดือน.....พ.ศ.....	☐☐☐☐
เลิกเป็นเวลานาน.....ปี.	☐☐ 29-30
13.2 ( )ไม่เคย	
ส่วนที่ 3 ประวัติการทำงาน	
14. ท่านเริ่มทำงานที่โรงงานนี้จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลา.....ปี	☐☐ 31-32
15. ก่อนที่จะมาทำงานที่นี้ท่านเคยประกอบอาชีพอื่นหรือไม่	
15.1 ( ) เคย ระบุอาชีพ.....ระยะเวลา.....ปี	☐ 33
15.2 ( ) ไม่เคย	☐☐ 34-35
16. ถ้าท่านมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับฝุ่นจงระบุ	
16.1 ( ) เหมืองถ่านหิน	☐ 36
16.2 ( ) เหมืองชนิดอื่น ระบุ.....	
16.3 ( ) โรงงานระเบิดหิน โม่หิน บดหิน	
16.4 ( ) โรงงานกลึงโลหะ	
16.5 ( ) โรงงานทำเครื่องปั้นดินเผา ภาชนะเซรามิก	
16.6 ( ) โรงงานที่ใช้ปาน ปอ ด้าย เป็นวัตถุดิบ	
16.7 ( ) แอสเบสตอส	
16.8 ( ) โรงงานผลิตแก้ว	
16.9 ( ) โรงงานผลิตอิฐ	
17. ท่านเคยมีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี	
หรือแก๊สที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองหรือไม่	☐ 37
17.1 ( ) เคย ระบุ.....	
17.2 ( ) ไม่เคย	

18. ขณะปฏิบัติงานท่านสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันฝุ่นหรือไม่

18.1 ( )ไม่ใส่

18.2 ( )ใส่ สม่ำเสมอ

18.3 ( )ใส่ ไม่สม่ำเสมอ

สำหรับเจ้าหน้าที่กรอก

☐38

ส่วนที่ 4 ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต

19. ท่านเคยเป็นโรคต่างๆเหล่านี้หรือไม่ ☐39

19.1 ( )ได้รับบาดเจ็บ หรือการผ่าตัดในช่องอก

19.2 ( )โรคหัวใจ

19.3 ( )ปอดบวม

19.4 ( )เยื่อหุ้มปอดอักเสบ

19.5 ( )วัณโรคปอด

19.6( )โรคภูมิแพ้

19.7 ( )โรคระบบทางเดินหายใจอื่นๆระบุ.....

19.8 ( )ไม่เคยเป็น

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับอาการ

อาการไอ

20. ปัจจุบันในวันที่อากาศเย็น ท่านมักจะไอบ่อยๆ ใช่หรือไม่

20.1 ( ) ใช่ 20.2 ( ) ไม่ใช่ (ข้ามไปทำข้อ 22) ☐40

21. ท่านมักจะไอบ่อยๆ ในเวลาใดบ้าง

21.1 ( ) เมื่อตื่นนอนในตอนเช้า

21.2 ( ) ช่วงเวลากลางวัน

21.3 ( ) ช่วงเวลากลางคืน

21.4 ( ) เวลาอื่นๆ อธิบาย..... ☐ 41

22. เท่าที่จำได้ในปีหนึ่งๆ ท่านเคยไอบ่อยๆ ตลอดทั้งวันเป็น ระยะเวลาติดต่อกันบ้างหรือไม่ ☐42

22.1 ( ) เคย ระบุระยะเวลาที่ไอติดต่อกัน..... ☐☐43-44

22.2 ( ) ไม่เคย

อาการมีเสมหะ

สำหรับเจ้าหน้าที่กรอก

23. ปัจจุบันในวันที่อากาศเย็น ท่านมักจะมีเสมหะใช่หรือไม่

23.1 ( ) ใช่ 23.2 ( ) ไม่ใช่ (ข้ามไปทำข้อ 25) ☐ 45

24. ท่านมักจะมีเสมหะในเวลาใดบ้าง

24.1 ( ) เมื่อตื่นนอนในตอนเช้า ☐ 46

24.2 ( ) ช่วงเวลากลางวัน

24.3 ( ) ช่วงเวลากลางคืน

24.4 ( ) เวลาอื่นๆ อธิบาย.....

25. เท่าที่จำได้ในปีหนึ่งๆ ท่านเคยมีเสมหะบ่อยๆ ตลอดทั้งวัน เป็นระยะเวลาติดต่อกันบ้างหรือไม่

25.1 ( ) เคย ระยะเวลาที่มีติดต่อกัน..... ☐ 47

25.2 ( ) ไม่เคย ☐☐ 48-49

อาการแน่นหน้าอก

26. ท่านเคยมีอาการแน่นหน้าอก หรือหายใจลำบากบ้างหรือไม่

26.1 ( ) เคย 26.2 ( ) ไม่เคย ☐ 50

อาการหายใจขัด

27. ปัจจุบันในขณะที่ท่านกำลังเดินเร็วๆ บนพื้นราบธรรมดาหรือเดินขึ้นที่สูงเพียงเล็กน้อย ท่านเคยรู้สึกหายใจขัด ไม่สะดวกหรือไม่ บ้างหรือไม่

27.1 ( ) เคย 27.2 ( ) ไม่เคย ☐ 51

28. ปัจจุบันในขณะที่ท่านกำลังเดินอย่างธรรมดาพร้อมกับคนอื่นๆบนพื้นราบ ท่านรู้สึกหายใจขัดหรือไม่

28.1 ( ) เคย 28.2 ( ) ไม่เคย ☐ 52

อาการหลอดลมอักเสบ

29. ท่านเคยเป็นโรคหลอดลมอักเสบบ้างหรือไม่

29.1 ( ) เคย 29.2 ( ) ไม่เคย 29.3 ( ) ไม่ทราบ ☐ 53

ใครบอกว่าท่านเป็นโรคนี้

( ) แพทย์ ( ) คนอื่นๆ ระบุ..... ☐ 54

30. ปัจจุบันท่านยังเป็นโรคนี้อยู่หรือเปล่า

30.1 ( ) เป็น 30.2 ( ) ไม่เป็น ☐ 55

สำหรับเจ้าหน้าที่กรอก

31. เท่าที่จำได้ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ที่ผ่านมาท่านเคยมีอาการไอ และมีเสมหะตลอดทั้งวันเป็นระยะเวลาติดต่อกันบ้างหรือไม่ ☐ 56

31.1 ( ) เคย ระบุระยะเวลาที่มีติดต่อกัน..... ☐☐ 57-58

31.2 ( ) ไม่เคย

อาการหอบหืด

32. ท่านเคยมีอาการหอบหืดบ้างหรือไม่

32.1 ( ) เคย 32.2 ( ) ไม่เคย (ข้ามไปทำข้อ 34) ☐ 59

33. ท่านมักจะมีอาการหอบหืดเมื่อใดบ้าง

33.1 ( ) เมื่อได้รับหรือสัมผัสกับฝุ่นละอองต่างๆ ☐ 60

33.2 ( ) เมื่ออากาศเปลี่ยนแปลง

33.3 ( ) อื่นๆ อธิบาย.....

ท่านเคยได้รับการรักษาในอาการต่างๆ ข้างล่างนี้จากแพทย์บ้างหรือไม่

34. ไอ	34.1 ( ) เคย	34.2 ( ) ไม่เคย	☐ 61
35. เสมหะ	35.1 ( ) เคย	35.2 ( ) ไม่เคย	☐ 62
36. หายใจขัด	36.1 ( ) เคย	36.2 ( ) ไม่เคย	☐ 63
37. หอบหืด	37.1 ( ) เคย	37.2 ( ) ไม่เคย	☐ 64

38. นอกจากอาการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ ท่านมีโรคประจำตัว (โรคที่เป็นเรื้อรังเป็นๆ หายๆ มากว่า 1 ปี) หรือโรคที่แพทย์บอกว่าเป็นบ้างหรือไม่ ☐ 65

38.1 ( ) มี เป็นโรค.....

38.2 ( ) ไม่มี

39. ท่านคิดว่าท่านเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจที่มีสาเหตุเนื่องจากฝุ่นปีละกี่ครั้ง ☐ 66

39.1 ( ) ไม่เคย

39.2 ( ) น้อยกว่า 5 ครั้ง

39.3 ( ) 5 ถึง 12 ครั้ง

39.4 ( ) มากกว่า 12 ครั้ง

40. ในแต่ละครั้งที่ท่านเจ็บป่วยเนื่องจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาประมาณครั้งละเท่าใด(บาท)

.....บาท

41.ท่านคิดว่าท่านจะยอมเสียค่าใช้จ่ายเท่าใดเพื่อที่จะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเนื่องจากฝุ่น(บาท)ต่อปี

.....บาท

☐☐☐☐☐ 67-71

☐☐☐☐☐ 72-76

ส่วนที่ 6 ผลการตรวจ

42. ผลการตรวจสมรรถภาพปอด

FEV1.....%

FVC.....%

FEV1/ FVC.....%

MMEF.....%

43. ผลการตรวจภาพรังสีปอด

☐☐/ ☐☐

☐☐

44. ผลการตรวจด้วย Gamma Camera

ภาคผนวก ข.

การวิเคราะห์ร้อยละของซิลิกาในห้องปฏิบัติการ

วิธีของ National Institute of Occupational Safety and Health (NIOSH Method 7601)

สารเคมี (Reagents)

1.น้ำกลั่นที่ไม่มีซิลิกา บรรจุในภาชนะโพลีเอทธิลีน

2. Nitric acid, conc. (HNO_3)

3. Perchloric acid, conc. ($HCLO_4$)

4. กรดกัดแก้ว Hydrofluoric acid,48% (HF)

5. Orthophosphoric acid, 85% (H_3PO_4)

6. กรดเกลือ Hydrochloric acid (HCL) 1:10 หรือ 10% ในน้ำกลั่น

7. กรดกำมะถัน Sulfuric acid, 10 N.(H_2SO_4)

ค่อยๆ เติม H_2SO_4 555 มิลลิลิตร ลงในน้ำกลั่นประมาณ 1.3 ลิตร บรรจุอยู่ในขวดรูปกรวยทนความร้อน (แช่อยู่ในน้ำเย็น) ทำให้เย็น เติมน้ำกลั่นให้ครบ 2 ลิตร

8. Boric acid solution,5%

ชั่ง Boric acid 200 กรัม ละลายด้วยน้ำอุ่น 4 ลิตร ทำให้เย็น นำไปกรองผ่านกระดาษกรองขนาด 0.45 ไมโครเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 47 มิลลิเมตร กรองใช้ระบบสูญญากาศ เก็บไว้ในภาชนะโพลีเอทธิลีน

9. Molybdate reagent.

ละลาย ammonium molybdate tetrahydrate 50 กรัม ในน้ำกลั่นประมาณ 400 มิลลิลิตร ค่อยๆ เติม H_2SO_4 อย่างช้าๆ 50 มิลลิลิตร ทำให้เย็น เติมน้ำให้ปริมาตรครบ 500 มิลลิลิตร เก็บไว้ในขวดพลาสติกระวังไม่ให้ถูกแสง

10. Reducing solution.

10.1 ละลาย sodium bisulfite 9 กรัม ในน้ำกลั่น 80 มิลลิลิตร

10.2 ละลาย anhydrous sodium sulfite 0.7 กรัม และ 1-amino-2-naphthol-4-sulfonic acid 0.15 กรัม ในน้ำกลั่น 10 มิลลิลิตร

นำสารละลายใน 10.1 และ 10.2 มารวมกัน เติมน้ำกลั่นให้ครบ 100 มิลลิลิตร ใช้ได้นานประมาณ 1 เดือนถ้าเก็บไว้ในตู้เย็น

11. Silica stock standard, 0.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร

ละลายตวอร์ซ 250 มิลลิลิตร ใน 48% HF จำนวน 10 มิลลิลิตร ทำให้ปริมาตรครบ 500 มิลลิลิตร ด้วยน้ำกลั่นเก็บไว้ในภาชนะโพลีเอทธิลีน

เครื่องมือ (Equipment)

1. เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (Spectrophotometer) ความยาวคลื่นที่ 420 และ 820 นาโนเมตร พร้อมกับ cuvettes ขนาด 1 เซนติเมตร
2. ชุดกรองสาร ประกอบด้วยกระดาษกรอง MCE (Mixed Cellulose Ester)ขนาดรูพรุน 0.45 ไมโครเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 47 มิลลิเมตร , filter funnel , including membrane mount และขวดรูปกรวย
3. เครื่องดูดอากาศระบบสูญญากาศ
4. นาฬิกาจับเวลา
5. อ่างน้ำ ควบคุมอุณหภูมิที่ 40^{0}C
6. เตาความร้อน (Hotplate) มีอุณหภูมิที่ผิวหน้า 150 ^{0}C
7. beakers ชนิดพลาสติก ขนาด 125 มิลลิลิตร
8. กระบอกตวง หรือ ปิเปตขนาด 10 และ 20, 25 มิลลิลิตร
9. กระบอกตวง หรือ ปิเปต ชนิดโพลีเอทธิลีน ขนาด 5 มิลลิลิตร และขนาด 100 มิลลิลิตร
10. Buret ชนิดโพลีโพรไพลีน ขนาด 10 มิลลิลิตร
11. beakers ชนิดแก้ว ขนาด 100 มิลลิลิตร และขนาด 1 ลิตร
12. แท่งคนพลาสติก
13. แผ่นพลาสติกโพลีเอทธิลีน
14. ขวดโพลีเอทธิลีน สำหรับใส่น้ำกลั่น, boric acid และ สารละลายมาตรฐาน

การเตรียมตัวอย่าง (Sample preparation)

1. นำกระดาษกรองที่ต้องการวิเคราะห์ %SiO_2 ใส่ Beaker เติม conc.HNO_3 3-4 มิลลิลิตร,ตั้งบนเตาความร้อนจนควันสีน้ำตาลหมดลง เติม conc.HNO_3 2 มิลลิลิตร เผาให้แห้งจนเป็นเถ้าสีขาว (ถ้าเป็นกระดาษกรอง PVC ให้เติม conc.$HCLO_4$ 2 มิลลิลิตรและให้ความร้อน)
2. เติม 85% H_3PO_4 25 มิลลิลิตร
3. ให้ความร้อน 240 ^{0}C เป็นเวลา 8 นาที แกว่งภาชนะประมาณ 1 นาที ทิ้งไว้ให้เย็น เติมน้ำอุ่น (60-70 ^{0}C) ประมาณ 125 มิลลิลิตร คนให้ผสมกันดี
4. กรองสารละลายในข้อ 3. ผ่านกระดาษกรองขนาด 47 มิลลิเมตร ล้างด้วย 1:10 HCL
5. นำกระดาษกรองในข้อ 4. ใส่ beaker พลาสติกขนาด 150 มิลลิลิตร เติม 48% HF 0.5 มิลลิลิตร บนผิวกระดาษกรอง ปิดปากภาชนะด้วยแผ่นโพลีเอทธิลีน ตั้งทิ้งไว้ 30 นาที

การวัด Spectrophotometer

6. เติมน้ำกลั่น 25 มิลลิลิตร
7. เติม boric acid solution 50 มิลลิลิตร คนให้ผสมกัน ปิดปากภาชนะด้วยแผ่นพลาสติก
8. ให้ความร้อนแก่สารตัวอย่างในอ่างน้ำที่อุณหภูมิ 40 ^{0}C เป็นเวลา 10 นาที
9. เติม molybdate reagent 4 มิลลิลิตร คนทิ้งจังหวะการเติมให้เหมาะสม
   หลังจากเติม molybdate reagent 20 นาที เติม 10 N. H_2SO_4 20 มิลลิลิตร คนตลอดเวลา
10. สังเกตสีของสารละลาย
   ก. ถ้าสารละลายมีสีเหลือง ให้นำไปวัดสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ ที่ 420 นาโนเมตร ภายใน 2 นาที หลังจากเติมกรด เทียบกับน้ำกลั่น
   ข. ถ้าไม่มีสี ทิ้งไว้ 2-5 นาที เติม reducing solution 1 มิลลิลิตร ทิ้งไว้ 20 นาที วัดสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ ที่ 820 นาโนเมตร
11. บันทึกค่าการดูดกลืนแสงของสารตัวอย่าง(Sample) และสารเปรียบเทียบ(Blank) เทียบกับสารมาตราฐาน(Standard)

การเตรียมสารละลายมาตรฐาน

1. เตรียมสารละลายมาตรฐาน ในช่วงของ silico-molybdate

ก. เติม silica stock standard 0.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จำนวน 0, 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 มิลลิลิตร ลงในภาชนะพลาสติกใบที่ 0,1,2,3,4,5 และ 6 ตามลำดับ เติมน้ำกลั่นจำนวน 25, 24, 23, 22, 21, 20, 19 มิลลิลิตร ตามลำดับ จะได้ปริมาตร 25 มิลลิลิตร เท่ากันทุกใบ โดยมีซิลิกาความเข้มข้น 0, 0.5, 1, 1.5, 2, 2.5, 3 มิลลิกรัม ตามลำดับ

ข. นำไปวิเคราะห์พร้อมสารตัวอย่าง และสารเปรียบเทียบ เริ่มทำต่อในข้อ 7 ไปจนถึง 10.ก

ค. สร้างกราฟระหว่าง การดูดกลืนแสง (absorbance)กับ SiO_2(มิลลิกรัม)

2. เตรียมสารละลายมาตรฐาน ในช่วง molybdenum blue range

pipet silica stock standard 0.5 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จำนวน 4 มิลลิลิตร ในขวดปริมาตรขนาด 100 มิลลิลิตร เติมน้ำกลั่นให้ครบ 100 มิลลิลิตร จะได้ silica standard ที่มีความเข้มข้น 0.02 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร หรือ 20 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร

ก. pipet silica ความเข้มข้น 20 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร จำนวน 0, 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 มิลลิลิตร ลงในภาชนะพลาสติกใบที่ 0, 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ เติมน้ำกลั่นจำนวน 25, 24, 23, 22, 20, 19 มิลลิลิตร ตามลำดับ จะได้ ความเข้มข้น 0, 20, 40, 60, 80, 100, 120 ไมโครกรัม ตามลำดับ

ข. นำไปวิเคราะห์ ในข้อ 7 จนถึงข้อ 10.ข

ค. สร้างกราฟระหว่าง การดูดกลืนแสง (absorbance) กับ SiO_2(ไมโครกรัม)

การคำนวณ

SiO_2 (ไมโครกรัม) = SiO_2 Sample(ไมโครกรัม) - SiO_2 Blank(ไมโครกรัม)

$$\% SiO_2 = \frac{\text{conc.}SiO_2 \text{ (ไมโครกรัม)}}{\text{น้ำหนักฝุ่น (ไมโครกรัม)}} \times 100$$

นำค่า $\%SiO_2$ ของตัวอย่าง มาเข้าสูตรเพื่อหาค่ามาตรฐาน

หาค่ามาตรฐานจากสูตร

$$\text{PEL for respirable crystalline silica (quartz)} = \frac{10 \text{ มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร}}{\% SiO_2 + 2}$$

หาค่าปริมาณฝุ่นจากสูตร

$$\text{ปริมาณฝุ่น (มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)} = \frac{\text{น้ำหนักฝุ่น (ไมโครกรัม)}}{\text{ปริมาตรอากาศ(ปรับเทียบแล้ว) (ลิตร)}}$$

ปริมาตรอากาศ (ลิตร) = อัตราไหลมาตรฐาน (ลิตรต่อนาที) × เวลา(นาที)

$$\text{อัตราไหลมาตรฐาน} = Qs \times \frac{Ps}{Ts} \left(\frac{Tstd}{Pstd} \right)$$

Qs = อัตราไหลของเครื่อง (ลิตรต่อนาที)

Ps = ความดัน(มิลลิเมตรปรอท) ณ.จุดที่เก็บตัวอย่าง

Ts = อุณหภูมิ(K) ณ.จุดที่เก็บตัวอย่าง

Pstd = ความดันมาตรฐานที่ 760 มิลลิเมตรปรอท

Tstd = อุณหภูมิมาตรฐานที่ 298 K

นำค่ามาตรฐานเปรียบเทียบกับปริมาณฝุ่นโดย

ปริมาณฝุ่น - ค่ามาตรฐาน = ค่าเกินมาตรฐาน

ภาคผนวก ค.
ฟิสิกส์เบื้องต้นทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์

โครงสร้างอะตอม

อะตอมเป็นส่วนประกอบที่เล็กที่สุดของสสาร อะตอมประกอบด้วย นิวเคลียสและกลุ่มของอิเลคตรอนที่วิ่งอยู่รอบๆนิวเคลียส นิวเคลียสประกอบด้วยนิวตรอนและโปรตอน ซึ่งรวมเรียกว่า นิวคลีออน ทั้งนิวตรอนและโปรตอนมีมวลเท่ากัน ในขณะที่มวลของอิเลคตรอนน้อยกว่าประมาณ 1835 เท่า นิวตรอนไม่มีประจุไฟฟ้าส่วนโปรตอนมีประจุ +1 และอิเลคตรอนมีประจุเป็น -1 ดังนั้นถ้าอะตอมใดที่มีจำนวนอิเลคตรอนครบสมบูรณ์จะมีคุณสมบัติเป็นกลาง

อิเลคตรอนวิ่งรอบนิวเคลียสที่ระดับพลังงานต่างๆที่เรียกว่า วงโคจร แต่ละอิเลคตรอนจะวิ่งอยู่ในระดับพลังงานใดขึ้นกับปริมาณพลังงานของอิเลคตรอนนั้น อิเลคตรอนในวงโคจรชั้นในสุดจะมีแรงดึงดูดสูงสุดเนื่องจากอยู่ใกล้นิวเคลียสมากที่สุด ขณะที่อิเลคตรอนในวงโคจรชั้นนอกจะถูกดึงดูดไว้อย่างหลวมๆ ทำให้อิเลคตรอนในวงโคจรนี้หลุดออกจากอะตอมได้ง่ายทำให้การเกิดกระบวนการที่เรียกว่า ionization เป็นผลทำให้อะตอมเปลี่ยนสถานะภาพจากเดิมเป็นกลาง กลายเป็นประจุบวกเนื่องจากสูญเสียอิเลคตรอน สัญลักษณ์ของอะตอมเขียนได้ดังนี้

$${}^{A}_{Z}X$$

โดย X คือ สัญลักษณ์ของธาตุ

A คือ มวลอะตอม (Mass number)

Z คือ เลขอะตอม (Atomic number)

นิวเคลียสกับอิเลคตรอนในวงโคจรรวมเรียกว่า นิวไคลด์ จะมีอยู่ประมาณ 1500 นิวไคลด์ ซึ่งส่วนมากอยู่ในสภาวะไม่เสถียรโดยปล่อยพลังงานหรือ subatomic particles ออกมาเพื่อทำให้อะตอมอยู่ในสภาวะเสถียร การที่อะตอมอยู่ในสภาวะไม่เสถียรเป็นกระบวนการพื้นฐานของการสลายตัวของสารกัมมันตรังสี นิวไคลด์ที่มีคุณสมบัติเป็นสารกัมมันตรังสีเรียกว่า ราดิโอนิวไคลด์ (Radionuclides) หรือ สารกัมมันตรังสี (Radioactivity)

สารกัมมันตรังสีหรือราดิโอนิวไคลด์จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เนื่องจากภายในอะตอม อนุภาคต่างๆจะมีการเคลื่อนไหวด้วยอัตราที่คงที่ ซึ่งการเคลื่อนไหวภายในนี้ทำให้เกิดการชนกันระหว่างนิวคลีออนและเกิดการถ่ายเทพลังงานไปสู่นิวคลีออนอื่นๆ การถ่ายเทพลังงานบางครั้งทำให้นิวคลีออนมีพลังงานมากกว่าพลังงานยึดเหนี่ยว ทำให้อนุภาคหลุดออกจากนิวเคลียสทำให้จำนวนโปรตอนและนิวตรอนลดลงเพื่อรักษาสภาวะเสถียร

2. ประเภทที่มนุษย์ผลิตขึ้น ราดิโอนิวไคลด์ที่ผลิตขึ้นจะเหมือนกับสารกัมมันตรังสีที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การผลิตทำโดย นำเอานิวไคลด์ที่อยู่ในสภาวะเสถียรมา bombard ด้วยอนุภาคที่มีพลังงานสูงเช่น นิวตรอน โปรตอน ดิวเทอรอน หรืออนุภาคอัลฟา ซึ่งอนุภาคเหล่านี้จะถูกดูดกลืนเข้าไปในนิวเคลียสของสารเป้าหมายและทำให้อัตราส่วนของโปรตอนและนิวตรอนเปลี่ยนไป พลังงานยึดเหนี่ยวในนิวเคลียสเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นผลให้อนุภาคหลุดออกมาเกิดเป็นสารกัมมันตรังสี

Isomeric transition เป็นสภาวะที่สารกัมมันตรังสีเปลี่ยนจาก nuclear isomer หนึ่งไปเป็นอีก isomer หนึ่งที่มีพลังงานต่ำกว่า โดยสภาวะนี้เกิดในกระบวนการสลายตัวของสารกัมมันตรังสี เช่น molybdenum-99 (^{99}Mo) สลายตัวให้ทั้งอนุภาคเบตาและรังสีแกมมาและกลายเป็น technetium-99m (^{99m}Tc) เมื่อ ^{99}Mo ปล่อยอนุภาคเบตาและ neutrino จะกลายเป็น ^{99m}Tc ซึ่งนิวเคลียสของ ^{99m}Tc นี้จะอยู่ในสภาวะที่ไม่เสถียร โดยเป็นสภาวะกึ่งเสถียร ซึ่งจะใช้สัญลักษณ์ “m” แทน ดังสมการ

$$^{A}_{Z}M \longrightarrow {}^{A}_{Z}M + \gamma$$

$$^{99m}_{43}Tc \longrightarrow {}^{99}_{43}Tc + \gamma$$

แผนผังการสลายตัว (Schematics of Radioactive Decay)

^{99}Mo จะปล่อยอนุภาคเบตาออกมาและกลายเป็น ^{99m}Tc(82%) ต่อจากนั้น ^{99m}Tcให้รังสีแกมมาพลังงาน 140 MeV ออกมา และเปลี่ยนสภาวะกลับเป็น ^{99}Tc และสุดท้ายกลายเป็น ^{99}Ru ซึ่งเป็นธาตุที่อยู่ในสภาวะเสถียร

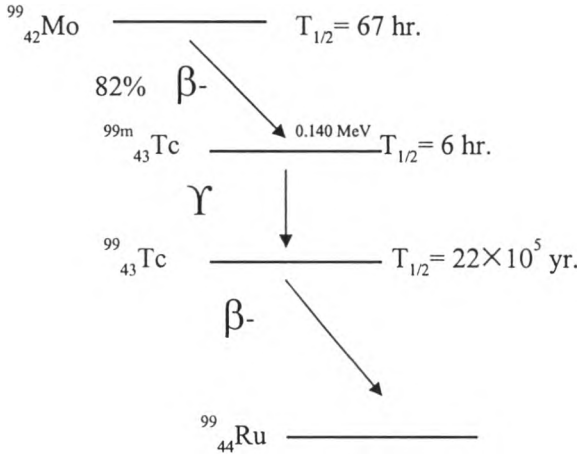

$^{99m}_{43}Tc$ เป็นไอโซโทปกับ $^{99}_{43}Tc$

ไอโซโทป (Isotopes) เป็นรูปแบบหนึ่งของธาตุเดียวกันที่มีเลขอะตอมเท่ากัน มวลอะตอมต่างกันแต่มีคุณสมบัติทางเคมีเหมือนกัน ไอโซโทปมีทั้งสภาวะเสถียรและไม่เสถียร ธาตุเดียวกันมีได้หลายไอโซโทปที่อยู่ในสภาวะไม่เสถียรและมีคุณสมบัติทางกัมมันตรังสีไม่เหมือนกัน เช่น ไอโซโทปของธาตุไฮโดรเจนและธาตุเทคนีเซียม

Physical half-life ($T_{1/2}$) หมายถึงระยะเวลาที่ทำให้จำนวนของอะตอมลดลงเหลือครึ่งหนึ่งของจำนวนอะตอมที่จุดเริ่มต้นในการสลายตัว อัตราการสลายตัวของสารกัมมันตรังสีแต่ละชนิดจะคงที่ไม่ขึ้นกับอุณหภูมิหรือสิ่งแวดล้อม และสารกัมมันตรังสีแต่ละตัวจะมีอัตราการสลายตัวไม่เท่ากัน สัดส่วนของจำนวนอะตอมที่เหลืออยู่หลังจากการสลายตัวต่อหน่วยเวลานี้เรียกว่า decay constant (λ)

Biological half-life (T_b) หมายถึงเวลาที่ร่างกายขับสารกัมมันตรังสีออกจากร่างกายเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของปริมาณทั้งหมดที่เข้าไปในร่างกาย ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกขับออกทางปัสสาวะ ลมหายใจออก และเหงื่อ ค่า biological half-life จะมีบทบาทสำคัญในการคำนวณหาอันตรายที่ได้รับจากการได้รับสารกัมมันตรังสีเข้าไปภายในร่างกายและตกค้างอยู่ซึ่งทำให้เกิดผลทางชีวภาพ

Average half-life (T_{avg}) หมายถึง อายุเฉลี่ย สามารถคำนวณได้จาก

$$T_{avg} = 1.44 \times T_{1/2}$$

ในการสลายตัวของสารกัมมันตรังสีจะแสดงถึงการสลายตัวทางกายภาพแต่ไม่ได้แสดงถึงการสลายตัวทางชีววิทยา (biological radioactive decay)ดังนั้น decay constant ที่เป็นผลรวมระหว่าง physical และ biological เรียกว่า effective decay constant

หน่วย (Unit) ปริมาณสารกัมมันตรังสีจะแสดงเป็นจำนวนของอะตอมที่ปล่อยออกมาต่อหน่วยเวลา มี 2 หน่วยคือ คูรี (curie: Ci) และ เบคเคอเรล (bequerel:Bq) โดยที่กำหนดให้สารกัมมันตรังสีสลายตัวให้อะตอมออกมา 3.7×10^{10} disintegrations per second (dps)

ตารางที่ ค.1 แสดงหน่วยนับวัดสารกัมมันตรังสี

หน่วย	Disintegration per second(dps)	Bequerels(Bq)
Curie (Ci)	3.7×10^{10}	37 GBq
Millicurie (mCi)	3.7×10^{7}	37 MBq
Microcurie (μCi)	3.7×10^{4}	37 KBq
Nanocurie (nCi)	3.7×10	37 Bq

หัววัดรังสีมี 2 ประเภท

1.Gas-filled detectors หัววัดรังสีชนิดนี้ที่นิยมใช้ในงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์ได้แก่ radionuclide dose calibrators ซึ่งใช้วัด activity ของสารกัมมันตรังสี

2.Scintillation detectors แบ่งออกเป็น Liquid scintillation detector และ Crtstal detector

Anger Scintillation Camera หรือ แกมมา คาเมร่า (Gamma Camera)

เป็นเครื่องถ่ายภาพแบบ 2 มิติ ซึ่งนิยมใช้กันมากในปัจจุบัน มีส่วนประกอบและหลักการทำงานดังรูปที่ เมื่อรังสีแกมมาจากแหล่งกำเนิดรังสีหรือผู้ป่วยผ่าน collimator เข้าไปตกกระทบกับผลึก Nal(Tl) จะเกิดปฏิกิริยาเรืองแสงเกิดขึ้นในผลึกโดยมีขอบเขตของการเรืองแสงเหมือนกับการกระจายของสารกัมมันตรังสีในผู้ป่วย แสงที่เกิดขึ้นจะผ่านไปที่หลอด PM ที่เรียงรายอยู่ด้านหลังผลึก โดยที่มีวงจรอิเลคทรอนิกส์ที่เรียก position logic circuils คำนวณหาตำแหน่งของการเรืองแสงที่เกิดขึ้นในผลึก สัญญานที่ได้จะถูกคัดเลือกในวงจร pulse height analyzer และนำไปแสดงผลบนจอภาพ (cathode ray tube:CRT) ภาพที่แสดงจะมีตำแหน่งและรูปร่างสอดคล้องกับการกระจายของสารกัมมันตรังสีในผู้ป่วย

เครื่องแกมมา คาเมร่า ประกอบด้วยหัววัดรังสีที่ประกอบด้วยผลึก Nal(Tl) หนาประมาณ 0.95-1.25 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 30-50 เซนติเมตร การที่เครื่องแกมมา คาเมร่า มีผลึกขนาดบางเนื่องจากให้ spatial resolution และรายละเอียดของภาพดีกว่าถึงแม้จะมีประสิทธิภาพของการนับวัดลดลงก็ตาม ด้านหน้าผลึกจะมี collimator ซึ่งทำด้วยแผ่นตะกั่วหนาประมาณ 0.5-2 นิ้ว มีลักษณะเป็นรูเล็กเรียงต่อกัน สำหรับทำหน้าที่ยอมให้รังสีที่ผ่านเข้ามาในรูเท่านั้นที่จะเข้ามาทำปฏิกิริยากับผลึกได้ นอกนั้นจะถูกดูดกลืนไว้ในผนังกั้นระหว่างรู (septum) หมด

Collimator มีหลายชนิดแล้วแต่ละจุดประสงค์ของการถ่ายภาพแต่ที่ใช้ทั่วไปจะเป็นชนิด parallel hole collimator โดยลักษณะของรูจะเรียงขนานกันและตั้งฉากกับผิวหน้าของผลึก ขนาดของภาพที่ได้จะเหมือนกับขนาดของวัตถุ

หลอด PM จะวางเรียงรายโดยประกบติดกับด้านหลังของผลึกด้วย grease หรือซิลิโคนเหลว ในปัจจุบันเครื่องแกมมา คาเมร่า จะมีหลอด PM ประมาณ 50-60 หลอด ลักษณะด้านหน้าของหลอด PM อาจเป็นรูปวงกลม สี่เหลี่ยม หรือหกเหลี่ยม(เป็นแบบที่ดีที่สุด) แต่ละหลอด PM จะมีวงจรอิเลคทรอนิกส์ในการวิเคราะห์สัญญาณเชื่อมต่ออยู่ ได้แก่ preamplifier, pulse height analyzer , autotuning และ pulse pileup rejection เป็นต้น เพื่อทำให้การบิดเบี้ยวของสัญญาณที่เกิดจากสายเคเบิลมีน้อยที่สุด ผลึก Nal(Tl) และ หลอดPM พร้อมทั้งวงจรอิเลคทรอนิกส์จะบรรจุรวมกันอยู่ในหัววัดรังสีซึ่งทำด้วยวัสดุป้องกันแสงและรังสีรั่วเข้าไป

เมื่อมีการเรืองแสงเกิดขึ้นที่ผลึก NaI(Tl) หลอด PM แต่ละหลอดที่ได้รับโฟตอนแสงจะทำการขยายสัญญาณ ซึ่งสัญญาณที่ได้จากหลอด PM แต่ละหลอดจะไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นกับตำแหน่งของหลอด PM ว่าหลอดใดจะอยู่ใกล้ตำแหน่งที่รังสีมาตกกระทบมากที่สุด หลอดนั้นจะให้สัญญาณที่มีความสูงมากที่สุด (เป็นสัดส่วนกับจำนวนโฟตอนที่ได้รับ) สัญญาณที่ได้จะถูกวิเคราะห์หาตำแหน่งของการเรืองแสงโดยวงจร position logic circuit ดังนั้นแต่ละสัญญาณที่ผ่านวงจรนี้ออกมาจะมีสัญญาณ X ที่บอกตำแหน่งในแนวแกน X และสัญญาณ Y บอกถึงตำแหน่งในแนวแกน Y นอกจากนี้จะมีสัญญาณ Z ที่เป็นสัญญาณที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพลังงานของรังสีที่เข้ามา ซึ่งสัญญาณ Z นี้จะถูกส่งไปวิเคราะห์ยังส่วนคัดเลือกสัญญาณ

สัญญาณ Z ที่ได้จะผ่านเข้าไปยังส่วนคัดเลือกสัญญาณ pulse height analyzer โดยในปัจจุบันบนแผงควบคุมของเครื่องจะมีปุ่มกดให้เลือกค่าพลังงานของสารกัมมันตรังสีชนิดต่างๆ พร้อมทั้งแสดง energy spectrum ผู้ใช้สามารถกำหนดขอบเขตของพลังงานที่จะนำมาถ่ายภาพโดยที่พยายามจะตัดส่วนที่มาจาก scatter radiation ให้มากที่สุด นั่นคือ กำหนด window ให้แคบที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสม่ำเสมอของภาพเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันจะใช้ window ประมาณ 10%-15% เมื่อคัดเลือกสัญญาณเรียบร้อยแล้ว สัญญาณจะถูกส่งไปแสดงยังจอแสดงภาพ (monitor) โดยมีสัญญาณ X และ Y เป็นสัญญาณกำหนดตำแหน่ง

คุณภาพของภาพถ่ายทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์มีความสำคัญต่อการวินิจฉัยโรค โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องของ Noise

Noise หมายถึง การแปรปรวนของการนับวัดหรือสิ่งรบกวนที่ทำให้คุณภาพของภาพถ่ายลดลง การที่สารกัมมันตรังสีสลายตัวให้รังสีแกมมาแบบ random ทำให้ไม่ทราบจำนวนรังสีแกมมาที่แน่นอน ดังนั้นค่าที่วัดได้จะเป็นค่านับวัดเฉลี่ย ความน่าเชื่อถือของค่านับวัดจะขึ้นกับจำนวนค่านับวัดสะสมหรือเวลาที่จะทำให้ได้จำนวนค่านับวัดสะสมเพียงพอเพื่อขจัด noise ที่เข้ามารบกวนการนับวัด

Noise ในระบบนับวัด

ดังที่กล่าวแล้วว่าจำนวนรังสีแกมมาที่ปล่อยออกมาต่อหน่วยเวลานั้นเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและจำนวนค่านับวัดที่ได้จะไม่เท่ากัน ถึงแม้ว่าใช้เวลาในการนับวัดเท่ากันก็ตาม ดังนั้นจากการที่จำนวนรังสีแกมมาที่ได้จากการสลายตัวแบบเป็น Poisson distribution ข้อผิดพลาดของการนับวัด (standard deviation หรือ standard error:σ) จะได้จาก

$$\sigma = \sqrt{N}$$

โดยที่ N คือจำนวนรังสีแกมมาที่วัดได้(count)

ถ้าค่านับวัดเฉลี่ย = 100 โดย σ จะมีค่าเท่ากับ $\sqrt{100}$ =10 ดังนั้นค่านับวัดที่ได้มีข้อผิดพลาด ±10 counts จาก Poisson distribution ด้วยความเชื่อมั่น 68% (1 σ) ค่านับวัดที่ได้แต่ละครั้งจะตกอยู่ในช่วง 90-100 count หรืออีกนัยหนึ่งถ้าทำการวัดสารกัมมันตรังสีที่ให้รังสีแกมมาออกมา 100 count เป็นจำนวน 100 ครั้งซึ่งในการวัดจำนวน 68 ครั้งจะได้ค่านับวัดมีค่าระหว่าง 90-110 counts ส่วนอีก 32 ครั้งจะมีค่านับวัดในช่วงอื่น สรุปได้ว่าถ้าทำการนับวัดและได้ค่านับวัดเท่ากับ 100 countsผู้ทำการนับวัดจะมีความเชื่อมั่นว่าถ้าทำการวัดจำนวน 68 ครั้ง ค่า countที่ได้จะมีค่าระหว่าง 90-110 counts นั่นคือ 100±10 counts นั่นเอง แต่ถ้าต้องการความเชื่อมั่น 95% ค่านับวัดที่ได้จะมีค่าระหว่างค่านับวัดเฉลี่ย±2σ ซึ่งเท่ากับ 100± 20 counts นั่นคือค่านับวัดที่ได้จะมีค่าระหว่าง 80-120 countsแต่ถ้าใช้ความเชื่อมั่น 99% จะได้ค่านับวัดมีค่าระหว่างค่านับวัดเฉลี่ย ±3σ ซึ่งเท่ากับ 100 ±30 นั่นคือค่านับวัดมีค่าระหว่าง 70-130 counts จะเห็นได้ว่าค่านับวัดมากขึ้นเปอร์เซ็นต์ผิดพลาดจะน้อยลง (ดังตารางที่ ค.2) ซึ่งเปอร์เซ็นต์ผิดพลาดหาได้จาก $\sigma \times 100$ หรือ $\sqrt{N} \times \quad 100$

ในงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์โดยปกติจะให้มีข้อผิดพลาดจากการนับวัด ±2% นั่นคือค่านับวัดที่ใช้ควรมีค่าอย่างน้อยเท่ากับ 10,000 counts

ตารางที่ ค.2 ความสัมพันธ์ระหว่างค่า counts กับเปอร์เซ็นต์ผิดพลาด

จำนวนค่า count	68%	เปอร์เซ็นต์ผิดพลาด
100	±10	±10.0
10,000	±100	±1.0
100,000	±317	±0.3

ภาคผนวก ง.

การอ่านภาพถ่ายรังสีทรวงอก ตามมาตรฐาน ILO 1980

ตารางแสดงรายละเอียดการลงบันทึกข้อมูลจากภาพถ่ายรังสีทรวงอก

ที่มา : สว่าง แสงหิรัญวัฒนา , 2537

	รหัส	นิยาม
คุณภาพของฟิลม์	1 2 3 4	ดี ยอมรับได้เห็นลักษณะรอยโรค เพื่อที่แบ่งแยกลักษณะของภาพได้ คุณภาพไม่ดี แต่ก็ยังพอแบ่งแยกลักษณะของรอยโรคได้ ยอมรับไม่ได้ ไม่สามารถแบ่งแยกลักษณะของรอยโรคจากภาพรังสีนั้น
ความผิดปกติของเนื้อปอด รอยปื้นเล็ก(small opacity) ความหนาแน่น(Profusion) Category 1 Category 2 Category 3	0/- 0/0 0/1 1/0 1/1 1/2 2/1 2/2 2/3 3/2 3/3 3/+	Profusion หมายถึงจำนวนของรอยปื้นเล็กๆ ที่กลม (round)และเป็นเส้นไม่เรียบ(irregular) ต่อ 1 หน่วยพื้นที่ของปอดเมื่อเทียบกับภาพถ่ายรังสีทรวงอกที่ปกติ 0 คือ ไม่มีรอยปื้นเล็กๆ หรือหนาแน่นน้อยกว่า 1 1 คือ มีรอยปื้นเล็กๆ อยู่แต่จำนวนไม่มาก และยังเห็นรอยเส้นปกติ(normal marking) 2 คือ รอยปื้นเล็กๆ มีจำนวนมากขึ้น และมองเห็นรอยเส้นปกติ (normal marking)ไม่ชัด มีบางส่วนมองไม่เห็น 3 คือ มีรอยปื้นเล็กๆ จำนวนมาก จนมองไม่เห็นรอยเส้นปกติ(normal marking)
ขอบเขต	RU RM RL LU LM LL	โดยแบ่งตำแหน่งรอยโรคว่าอยู่ข้างขวา(R) หรือข้างซ้าย (L)และแต่ละข้างจะถูกแบ่งย่อยเป็นส่วนบน(U) ส่วนกลาง(M) และส่วนล่าง(L)

	รหัส	นิยาม
รูปร่างและขนาด กลม(round)	p/p q/q r/r	p คือ รอยโรครูปร่างกลมที่มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ไม่เกิน 1.5 มม q คือ รอยโรคที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ระหว่าง 1.5-3 มม. r คือ รอยโรคที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ระหว่าง 3-10 มม.
เส้นไม่เรียบ(irregular)	s/s t/t u/u	s คือ รอยโรคที่เป็นเส้นไม่เรียบ และมีความกว้าง ไม่เกิน 1.5 มม. t คือ รอยโรคที่เป็นเส้นไม่เรียบ และมีความกว้าง อยู่ระหว่าง 1.5-3 มม u คือ รอยโรคที่เป็นเส้นไม่เรียบ และมีความกว้าง อยู่ระหว่าง 3-10 มม.
ผสม	p/s p/t p/u p/q p/r q/s q/t q/u q/q q/r r/s r/t r/u r/q r/r s/p s/q s/r s/t s/u t/p t/q t/r t/s t/u u/p u/q u/r u/s /t	โดยจะบันทึกลักษณะปื้นที่มีความหนาแน่นมากที่สุดก่อนตามด้วยลักษณะปื้นที่มีความหนาแน่นรองลงมา
รอยปื้นใหญ่(large opacity)	A B C	A หมายถึง ปื้นที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ระหว่าง 10-50 มม.หรือปื้นขนาด 10 มม. หลายปื้นที่รวมกันแล้วยังไม่เกิน 50 มม. B รอยปื้นอันเดียวหรือหลายอัน ซึ่งมากกว่า แต่รวมกันแล้วยังไม่มากกว่าพื้นที่ของปอดกลีบบนขวา C รอยปื้นอันเดียวหรือหลายอัน ซึ่งรวมกันแล้วมากกว่าพื้นที่ปอดกลีบบนขวา
ความผิดปกติของเยื่อหุ้มปอด ผนังทรวงอก เยื่อหุ้มปอดหนา(chest wall) ตำแหน่ง	R L	ระบุเยื่อหุ้มปอดหนาขึ้น ข้างขวา หรือข้างซ้าย ของปอด

	รหัส	นิยาม
ความกว้าง	a b c	a หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่หนาตัวขึ้น โดยวัดจากด้านข้างผนังทรวงอกเข้ามาถึงส่วนที่เป็นเงาทึบ และวัดส่วนที่กว้างที่สุดและมี ความกว้างประมาณ 5 มม. b หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่หนาตัวขึ้น และมีความกว้างที่สุดระหว่าง 5-10 มม. c หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่หนาตัวขึ้น และมีความกว้างที่สุดมากกว่า 10 มม.
การมองด้านตรง(face on)		Y(มี) N(ไม่มี) ถ้ามีฝ้าทึบถ้าเทียบกับปอดอีกข้าง โดย bronchovascular marking ไม่เห็นเหมือนเดิม แสดงว่ามีเยื่อปอดหนาขึ้น บ่อยครั้งไม่สามารถวัดความกว้างจากด้านข้างได้ แต่ถ้าเห็นด้านข้างหนาตัวขึ้นก็ให้วัด a, b, c ไปด้วย
เยื่อหุ้มปอดหนาบริเวณกะบังลม	มี(Y) ไม่มี(N) ขวา(R) ซ้าย(L)	
เยื่อหุ้มปอดหนาบริเวณ costophrenic angle	มี(Y) ไม่มี(N) ขวา(R) ซ้าย(L)	
เยื่อหุ้มปอดมีแคลเซียมเกาะติดอยู่ ตำแหน่ง ผนังทรวงอก กะบังลม ที่อื่น เช่นเยื่อหุ้มหัวใจ เมดิแอสตินั่ม	 ขวา(R) ซ้าย(L) ขวา(R) ซ้าย(L) ขวา(R) ซ้าย(L)	
ขอบเขต	1 2 3	1 หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่มีแคลเซียมเกาะอยู่มีความกว้างรวมไม่เกิน 20 มม. 2 หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่มีแคลเซียมเกาะอยู่มีความกว้างรวมระหว่าง 20-100 มม. 3 หมายถึง เยื่อหุ้มปอดที่มีแคลเซียมเกาะอยู่มีความกว้างรวมมากกว่า 100 มม.

	รหัส	นิยาม
รอยโรคอื่นๆ	ax	การรวมตัวของปื้นเล็กๆ
	bu	ถุงลมโป่งผิดปกติ(bullae)
	ca	มะเร็งของปอด หรือเยื่อหุ้มปอด
	cn	ปื้นเล็กๆ ที่มีแคลเซียมเกาะอยู่
	co	หัวใจมีขนาด หรือรูปร่างผิดปกติ
	cp	หัวใจข้างขวาโต(cor pulmonale)
	cv	โพรงอากาศ(cavity)
	di	การบิดเบี้ยวของอวัยวะในทรวงอก
	ef	น้ำในโพรงเยื่อหุ้มปอด(effusion)
	em	ถุงลมโป่งพอง(emphysema)
	es	แคลเซียมเกาะเป็นรูปเปลือกไข่(egg shell calcification) ที่ต่อมน้ำเหลืองขั้วปอด หรือ เมดิแอสตินั่ม
	fr	กระดูกซี่โครงหัก(fractured rib)
	hi	ต่อมน้ำเหลืองบริเวณขั้วปอด หรือ เมดิแอสตินั่มโต
	ho	ปอดโป่งพองเป็นลักษณะรังผึ้ง(honeycomb)
	id	เห็นกระบังลมไม่ชัดเจน(ill-defined diaphragm)
	ih	เห็นขอบเขตหัวใจไม่ชัดเจน(ill-defined heart outline)
	kl	มีเส้นเคอรี่(kerley line)
	od	มีความผิดปกติที่สำคัญอื่นๆ
	pi	เยื่อหุ้มปอดหนาบริเวณเมดิแอสตินั่ม หรือฟิชเช่อร์ ระหว่างส่วนของปอด(interiobar fissure)
	px	ลมในโพรงเยื่อหุ้มปอด
	rp	โรคปอดจากการทำงานร่วมกับรูมาตอยด์ (rheumatoid pneumoconiosis)
	tb	วัณโรค(tuberculosis)

หมายเหตุ มี(Y) ไม่มี(N) เป็นส่วนที่จะบันทึกเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีลักษณะรอยโรคที่ทำให้คิดถึงโรคอื่นๆ ที่ไม่ใช่โรคจากการทำงาน และถ้าคุณภาพของฟิลม์ไม่ดี ก็ควรจะบันทึกไว้ด้วย

ภาคผนวก จ.

เกณฑ์การวินิจฉัยโรคซิลิโคซิส

1. มีประวัติการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการสัมผัสฝุ่นซิลิกาอย่างชัดเจนและต่อเนื่องเป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี ตัวอย่างเช่น

-อุตสาหกรรมเหมืองสกัดหินแร่ต่างๆ

-วิศวกรรมด้านโยธาที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างด้วยหิน

-อุตสาหกรรมทำแก้ว เซรามิค ครก

-อุตสาหกรรมทำอิฐ กระเบื้องทนไฟ ฉนวนทนความร้อน

-อุตสาหกรรมยิงทราย ระเบิดหิน แต่งหิน ขัดหิน ขัดหม้อ

-อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำซีเมนต์

-อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ

2. มีความผิดปกติของภาพถ่ายรังสีทรวงอก โดยใช้ฟิลม์ขนาดมาตรฐาน พบลักษณะที่เข้าได้กับโรคซิลิโคซิสโดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานของ ILO (International Classification of Radiographs of Pneumoconiosis 1980) ตั้งแต่ 1/1 ขึ้นไปเช่น อาจจะเห็นเป็น small round nodular lesion และหรือ fibrosis กระจายไปทั่วปอดโดยเฉพาะที่ปอดส่วนบน ปอดส่วนล่าง หรืออาจจะมีหินปูนมาจับรอบๆ hilar node เป็นต้น

3. มีผลการวินิจฉัยทางพยาธิวิทยาของเนื้อปอดเข้าได้กับโรคซิลิโคซิส และหรือข้อมูลทางระบาดวิทยาสนับสนุนการวินิจฉัย

การวินิจฉัยโรคซิลิโคซิสต้องใช้ข้อมูล 2 ใน 3

การประเมินค่าความเสื่อมของระบบการหายใจ

คำนิยาม ความเสื่อม (impairment) หมายถึงการสูญเสียสมรรถภาพการทำงานของปอดอันเกิดจากพยาธิสภาพในปอดซึ่งอาจจะผิดปกติเป็นการถาวรหรือชั่วคราว อาจคงที่หรือไม่คงที่ในขณะที่ทำการตรวจก็ได้ความเสื่อมดังกล่าวจะมีระดับความรุนแรงต่างกันไป

การประเมินค่าความเสื่อมของระบบการหายใจนั้นขั้นต้นจะต้องให้การวินิจฉัยโรคให้ถูกต้องเสียก่อนและผู้ป่วยควรได้รับการรักษามาแล้วอย่างเต็มที่ จากนั้นจึงจะประเมินความรุนแรงของความเสื่อมหลังสิ้นสุดการรักษาแล้วดังนี้

1.การสัมภาษณ์ประวัติและการตรวจร่างกาย

การซักประวัติและตรวจร่างกายของผู้ป่วยอย่างละเอียด โดยเฉพาะอาการและการแสดงที่เกี่ยวโยงกับระบบการหายใจรวมทั้งระบบอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการประเมินความรุนแรงของความเสื่อมจะต้องอาศัยข้อมูลจากการตรวจทางสรีวิทยา อย่างไรก็ดีข้อมูลที่ได้จากการซักประวัติและตรวจร่างกายยังมีความจำเป็นโดยนำมาใช้เป็นข้อมูลเสริม

2. ภาพรังสีทรวงอก

ภาพรังสีทรวงอกขนาดมาตรฐานในท่า PA (Postero-Anterior) เป็นที่ยอมรับกันว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำงานและความผิดปกติจากภาพรังสีทรวงอกนั้นมีไม่มาก นอกจากนี้ภาพรังสีทรวงอกยังไม่มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงของโรคของหลอดลม เช่น โรคหอบหืดจากการประกอบอาชีพ ดังนั้นภาพรังสีทรวงอกจึงเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้นในการประเมินค่าความเสื่อม

3. การตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดด้วยเครื่อง Spirometer

การตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจ (ventilatory function) จะต้องใช้ spirometer ชนิดมาตรฐาน และจะต้องทำการตรวจอย่างน้อย 2 วิธีคือ

3.1 วัดปริมาตรความจุของปอด (forced vital capacity) หน่วยเป็นลิตร

3.2 วัดปริมาตรของอากาศที่สามารถหายใจออกได้เต็มที่ใน 1 วินาที (forced expiratory volume in one second, FEV_1) หน่วยเป็นลิตร

ผลของสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจที่วัดได้ทั้งสองวิธีนี้ควรใช้หน่วยเป็นลิตรและต้องเปรียบเทียบกับค่าปกติโดยคิดเป็นร้อยละของค่าปกติ โดยใช้สมการของ Lam หรือ Crapo หรือ Knudson หรือค่าปกติในคนไทยโดยใช้อายุ เพศ น้ำหนักและส่วนสูงของผู้ป่วยเป็นหลัก

4. การตรวจทางห้องปฏิบัติการอื่นๆ ตามความจำเป็น เช่น

4.1 การตรวจ complete blood count

4.2 การบันทึกคลื่นไฟฟ้าหัวใจ

4.3 การตรวจวัดสมรรถภาพการทำงานของปอดอย่างอื่นเช่น arterial blood gases analysis, diffusion capacity, 6-minute exercise test

วิธีคำนวณการสูญเสียสมรรถภาพของระบบการหายใจที่เกิดจากโรคปอดจากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับฝุ่นละอองสารอนินทรีย์หรือฝุ่นแร่ คิดการสูญเสียเป็นร้อยละของทั้งร่างกายโดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1 มีการสูญเสียสมรรถภาพการทำงานของระบบการหายใจอย่างถาวร ร้อยละ 1-9 ของทั้งร่างกาย ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้ป่วยไม่มีอาการทางระบบการหายใจขณะพักแต่อาจมีอาการหอบเหนื่อยเกิดขึ้นเฉพาะขณะออกกำลังกายอย่างหนัก
2. ภาพถ่ายรังสีทรวงอกมักปกติ ในบางรายอาจพบเงาแผลเป็นหรือรอยโรคที่สงบแล้ว
3. ผลของการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจหรือผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดอื่นๆ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของค่าปกติ

ระดับที่ 2 มีการสูญเสียสมรรถภาพการทำงานของระบบหายใจอย่างถาวรร้อยละ 10-29 ของทั้งร่างกาย ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้ป่วยมักมีอาการเหนื่อยหอบเกิดขึ้นเมื่อออกแรง ส่วนใหญ่สามารถเดินบนที่ราบได้โดยไม่มีอาการผิดปกติ แต่จะมีอาการเหนื่อยหอบเกิดขึ้นเมื่อเดินบนที่ราบชันหรือเดินขึ้นบันได
2. ภาพถ่ายรังสีทรวงอกอาจปกติหรือผิดปกติก็ได้
3. ผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจ เช่น FVC หรือผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดอื่นๆ มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 60-79 ของค่าปกติ

ระดับที่ 3 มีการสูญเสียสมรรถภาพการทำงานของระบบการหายใจอย่างถาวร ร้อยละ 30-49 ของทั้งร่างกายซึ่งประกอบด้วย

1. อาการหอบเหนื่อยเกิดขั้นทุกครั้งที่ออกแรง ผู้ป่วยอาจเดินบนที่ราบได้ไกลถึง 1,600เมตร โดยไม่มีอาการหอบเหนื่อยเกิดขึ้น แต่ต้องเดินช้ากว่าคนปกติที่มีอายุใกล้เคียงกันและเพศเดียวกัน
2. ภาพถ่ายรังสีทรวงอกส่วนใหญ่มักผิดปกติ
3. ผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจ เช่น FVC หรือผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดอื่นๆ มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 51-59 ของค่าปกติ

ระดับที่ 4 มีการสูญเสียสมรรถภาพการทำงานของระบบการหายใจอย่างถาวรมากกว่าร้อยละ 50 ของทั้งร่างกาย ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้ป่วยหอบเหนื่อยตลอดเวลา หรือเมื่อออกแรงเพียงเล็กน้อย ในบางรายอาจเดินได้อย่างช้าๆ บนที่ราบระยะทางไม่เกิน 90 เมตร
2. ภาพถ่ายรังสีทรวงอกผิดปกติ
3. ผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดเกี่ยวกับการหายใจ FVC หรือผลการตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดอื่นๆมีค่าเท่ากับร้อยละ 50ของค่าปกติหรือน้อยกว่านี้

ภาคผนวก ฉ.

ตารางการใช้ซิลิกาในอุตสาหกรรมและชนิดของซิลิกาที่ใช้

ที่มา : Patty,F.A.,ed. ,1958.

Uses	Types
Abrasives	
In scouring and polishing soaps and powders	Quartz,quartzite,flint,chert,sandstone,sand, tripoli and diatomaceous earth; all in finely ground state
In sandpaper*	Quartz,quartzite,flint,sandstone and sand; coarsely ground and closely sized
In sand-blast work	Quartz,quartzite,sandstone and sand,crushed into sharp angular grains uniform in size
Metal buffing,burnishing and polishing	Ground tripoli and other forms of ground silica
For sawing and polishing marble, granite,etc.	Sharp,clean sand graded into various sizes
As whetstones,grindstones,buhrstones, pulpstones,oilstones,etc.	Massive sandstone from very fine- to moderately coarse-grained
Tube-mill lining	Chert,flint and quartzite in dense,solid blocks
Lithographers' graining sand	Medium to fine sand or rather coarsely ground silica and tripoli
Tube-mill grinding pebbles	Rounded flint pebbles
In tooth powder and pastes	Various forms of pure silica finely ground
Wood polishing and finishing	All form of silica ground to medium fineness
Refractories	
In making silica fire crick and other refractories	Fairly pure quartzite known as gannister;not less than 97 per cent SiO2 nor more than 0.40 per cent alkalies,tightly interlocking grains desired

Uses	Types
Metallurgy	
In making silicon, ferrosilicon and silicon alloys of other metals,such as copper	Moderately pure sand,massive crystalline quartz,sandstone,quartzite or chert
As a flux in smelting basic ores	Massive quartz and quartzite
Foundry-mold wash	Ground sandstone,quartz and tripoli
Foundry parting sand	Fine sand and ground tripoli
Chemical industries	
As a lining for acid towers	Massive quartz or quartzite
As a filtering medium	Massive diatomaceous earth and tripoli,sand, finely granular quartz or quartzite,finely ground tripoli,diatomaceous earth and other forms of silica
In the manufacture of sodium silicate	Pure pulverized quartz sand,pure tripoli and diatomaceous earth
In the manufacture of carborundum	Pure quartz sand
Paint	
As an inert extender	Finely ground crystalline quartz,quartzite and flint,also finely ground sandstone,sand and tripoli
Mineral fillers	
As a wood filler	Finely ground crystalline quartz,quartzite, flint,tripoli and other types of ground silica
In fertilizers	
In insecticides	Finely ground silica of all types
As a filler in rubber,hard rubber,pressed and molded goods,phonograph records,etc.	
In road asphalt surfacing mixtures	

Uses	Types
Ceramics	
In the pottery industry as an ingredient of bodies and glazes	Flint,tripoli and chert,and other amorphous silica preferred;also all other form of very pure silica,all finely ground
In the manufacture of ordinary glass	Pure quartz sand
In the manufacture of fused-quartz chemical apparatus,such as tubes,crucibles and dishes	Very pure massive quartz preferred
Decorative materials	
In the manufacture of gems,crystal balls, table tops,vases,statues,etc.	Rock crystal,amethyst,rose quartz,citrine quartz,smoky quartz,chrysoprase, agete, chalcedony,opal,onyx,sardonyx,jasper,etc.
Insulation	
Heat insulation for pipes,boilers,furnaces, kilns,etc.	Massive and ground diatomaceous earth
Sound insulation in walls,between floors, etc.	Massive and ground diatomaceous earth
Structural materials	
Sand-lime brick	Moderately pure,sharp,angular sand,preferably finer than 20-mesh,together with a small percentage of finely pulverized silica
Optical quartz	
For the manufacture of lenses and accessories for optical apparatus	Clear,colorless,flawless rock crystal or massive crystallized quartz

* Many such papers use artificial abrasives today

ภาคผนวก ช.

การสุ่มจำนวนตัวอย่างในการการเก็บตัวอย่างอากาศ

ในการเก็บตัวอย่างอากาศแบบบุคคลที่ระดับการหายใจ ควรพิจารณาเลือกคนหรือกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงมากที่สุด หรือสุ่มคนงานที่มีลักษณะการสัมผัสเหมือนๆกัน โดยอาศัยหลักทางสถิติของ National Institute of Occupational Safety and Health ดังตาราง ช.

ตาราง ช. จำนวนคนงานที่ต้องสุ่มเลือกจากแต่ละกลุ่มงาน โดยมีความเชื่อมั่น 90% ว่าคนงานที่สุ่มมานี้อย่างน้อยหนึ่งคนเป็นคนที่อยู่ในกลุ่ม 10% ที่สัมผัสฝุ่นมากที่สุดในสถานประกอบการนั้น

ที่มา : National Institute of Occupational Safety and Health , 1984

จำนวนคนงาน ในกลุ่มงาน	จำนวนคนงาน ที่ต้องสุ่มเลือก	จำนวนคนงาน ในกลุ่มงาน	จ้านวนคนงาน ที่ต้องสุ่มเลือก
1	1	11-12	10
2	2	13-14	11
3	3	15-17	12
4	4	18-20	13
5	5	21-24	14
6	6	25-29	15
7	7	30-37	16
8	7	39-49	17
9	8	50	18
10	9	α	22

ประวัติผู้เขียน

นางสาวภารดี โรจนะบุรานนท์ ภูมิลำเนาจังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกเคมี จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน ในปีการศึกษา 2533 เคยทำงาน บริษัทเอส.จี.เอส.(ประเทศไทย)จำกัดเป็นเวลา 3 ปี และเข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตหลักสูตร สหสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2538